

1. Dante Alighieri: BOŽANSKA KOMEDIJA

Najpomembnejši ustvarjalec sladkega novega sloga je bil Dante Alighieri (1265-1321).

Rodil se je v skromni plemiški družini (Firence) in se že devetleten zaljubil v Beatrice. Čeprav se nista nikoli zblížala, jo je ljubil do smrti. Zaradi političnega udejstvovanja je bil izgnan iz Firenc. Pokopan je v Ravenni. Pisal je v latinščini in italijanščini. Velja za utemeljitelja italijanskega knjižnega jezika (osnova je Dantejeva rodna toskanščina). V latinščini je pisal filozofska dela in komentarje, v italijanščini pa poezijo. Njegovi najpomembnejši deli sta zbirka sonetov in kancon Novo življenje in alegorična pesnitev Božanska komedija. (Berilo 1)

V Božanski komediji je Dante združil vse vidike srednjeveškega sveta v zaokroženo celoto. Podlaga sta ji krščanska filozofija in teologija, pripoved sledi krščanskim predstavam o posmrtnem življenju - o peklu, vicah in nebesih. V to dogajanje so vključene številne zgodbe o resničnih in izmišljenih ljudeh Dantejevega časa, od papežev do preprostih meščanov. Poseben čar daje celoti ljubezen do Beatrice, ki ima alegoričen pomen.

Kratek obris vsebine: Dante zablodi v gozdu (= življenju), kjer sreča tri živali: risa (nečistost), leva (napuh) in volkuljo (lakomnost). Politična razlaga živali je takale: ris predstavlja Firence, lev francosko kraljestvo, volkulja pa papeštvo. Iz zagate reši Danteja Vergil (podoba razuma) in ga povede na dolgo pot odkrivanja življenja in sveta skozi pekel in vice, kjer Dante sreča vrsto znanih ljudi iz mitologije in zgodovine in se z njimi pogovarja. Najčešče uvršča avtor posamezne ljudi v dele pekla in vic zgolj po svojih političnih simpatijah. V raj ga Vergil kot pogan ne more spremljati; tam ga vodi Beatrice (podoba božanske milosti). Preko treh stopenj potovanja in spoznanja se vrne Dante spet na zemljo. Vsi trije deli se končajo z isto besedo: zvezde.

Mogočno delo je nastajalo 6 let. Alegorični ep se imenuje zato, ker je pesnik abstraktno onstranstvo konkretiziral, kar v literarni teoriji imenujemo alegorija ali prisposoda. Najboljši del Božanske komedije je Pekel, ki ga je pesnik vsebinsko razdelil na devet koncentričnih krogov, ki skupaj oblikujejo narobe obrnjen stožec. S površja zemlje se krogi ožijo v notranjost do središča zemlje. Čim globlje je koncentrični krog, tem manjši je in toliko večje je v njem trpljenje.

1. krog: antični umetniki, učenjaki, junaki (ker pač niso kristjani)
2. krog: grešniki iz ljubezni
3. krog: požeruhi
4. krog: skopuhi in zapravljivci
5. krog: lenuhi in jeznoriteži
6. krog: krivoverci in čutni uživači
7. krog: nasilneži, samomorilci, oderuhi
8. krog: zvodniki, prostitutke, tatovi, sleparji, podkupljivci, spletkarji, krivi preroki, alkimisti
9. krog: izdajalci posameznikov in domovine (Brut).

Božanska komedija je torej alegorično - religiozna pesnitev, zgrajena iz treh delov: Pekel, Vice, Nebesa. Vsak del šteje 33 spevov, z uvodnim delom obsega celotna pesnitev 100 spevov. Verzna oblika je tercina z enajsterci.

Pesnitev je spesnena v 1. osebi. Zaradi vsebinske pomembnosti in oblikovno - estetske skladnosti velja Božanska komedija za najpomembnejše delo srednjeveške književnosti.

Božanska komedija (odl. Berilo 1)

Odlomek Haronov brod je iz 3. speva Pekla. Govori o brodniku Haronu, znanemu iz grške mitologije, ki preko reke Aheron prevaža duše umrlih v podzemlje, pekel. Gre za ljudi, ki so umrli v sovraštvu z Bogom. Mnogo jih je, prihajajo vedno novi, da Haron komaj zmaguje svoje delo. Umrli preklinjajo človeštvo, starše, ki so jih spočeli, rojstni kraj in Boga. Med njimi ni dobrih in poštenih ljudi, taki se zbirajo drugod.

Odlomek Grof Ugolino je iz 32. in 33. speva Pekla. Grof Ugolino je bil pomemben fevdalec iz Pise in je v mestu nekaj časa celo vladal. Ko pa je izgubil oblast in moč, ga je dal njegov sovražnik škof Ruggierrri skupaj s sinovoma in vnukoma zapreti v stolp, kjer so od lakote vsi pomrli.